

## **Тема уроку 25: Перша допомога при контакті із хімічними речовинами**

Мета уроку: Оволодіти знаннями щодо послідовності дій при наданні допомоги в разі контакту із хімічними речовинами

### **Хід уроку**

При отруєннях, особливо невідомими хімічними речовинами, необхідно негайно викликати лікаря. Але ще до його прибуття необхідно правильно надати потерпілому необхідну допомогу. До прибуття лікаря перша допомога при будь-якому отруєнні полягає в якнайшвидшому припиненні контакту потерпілого з токсичною речовою та увидаленні отрути з організму або (при неможливості видалення) у нейтралізації її в організмі. При потраплянні отруйних речовин на шкіру необхідно терміново змити уражену ділянку тіла водою з милом. Досить часто ефективним засобом для виведення отрути є промивання шлунка, за умови, що токсична речовина потрапила в організм через стравохід (отруєння харчові, медикаментозні, грибами, алкоголем тощо). Для цього потерпілому потрібно дати випити відразу кілька склянок води з питною содою (1 чайна ложка на 1 склянку води) чи зі слабким розчином марганцевокислого калію (блідо-рожевий колір) і, натиснувши на корінь язика, викликати блювання. Промивання шлунка проводять 3 – 4 рази. Після цього дають 5 – 8 таблеток активованого вугілля, яке має хороші адсорбційні властивості. Для очищення кишечнику використовують сольове (20 г гіркої англійської солі на 0,5 склянки води) або будь-яке інше проносне (наприклад, гуталакс). Потім потрібно дати випити потерпілому міцний чай чи каву. Давати молоко не рекомендується, оскільки, в більшості випадків, воно прискорює потрапляння токсичних речовин у кишечник і перешкоджає виведенню їх із організму. При втраті свідомості потерпілого необхідно покласти без подушки, краще на живіт, голову повернути в сторону, щоб уникнути попадання блювотних мас у дихальні шляхи, давати нюхати ватку, змочену нашатирним спиртом. Слід зазначити, що коли потерпілій перебуває в непритомному стані, то йому категорично заборонено робити промивання шлунка, оскільки вода може потрапити в дихальні шляхи та спричинити смерть. Цю процедуру може проводити лише лікар з використанням спеціальних засобів. При отруєнні медикаментозними препаратами чи алкоголем до прибуття лікаря не можна залишати хворого одного, оскільки в нього може розвинутись збудження.

Якщо отруєння виникло внаслідок потрапляння в шлунок кислоти чи лугу (оцтова кислота, нашатирний спирт, кальцинована сода тощо), то до прибуття швидкої допомоги необхідно негайно видалити слину та слиз із рота потерпілого. Загорнувши чайну ложку в шматок марлі, хустинку чи серветку протирають ротову порожнину. Якщо виникли ознаки задухи, проводять штучне дихання (краще способом “рот до носа”, оскільки слизова оболонка рота обпечена). Промивати шлунок самостійно в будь-якому випадку категорично заборонено, оскільки це може посилити блювання, призвести до попадання кислоти чи лугу в дихальні шляхи. Можна лише дати потерпілому випити 2 – 3 склянки (не більше!) води, щоб розбавити кислоту чи луг і зменшити тим самим їх припікальну дію. Не можна пробувати “нейтралізувати” агресивні рідини, даючи слабкий луг при отруєнні кислотою, чи слабку кислоту при отруєнні лугом, оскільки при цьому утворюється велика кількість вуглекислого газу, що призводить до розтягування шлунка, посилення болю та кровотечі.

## *Перша допомога при хімічних опіках*

При хімічних опіках уражені місця необхідно відразу промити великою кількістю холодної проточеної води протягом 5...10 хвилин. Після цього: при опіках шкіри кислотою на уражене місце накладають пов'язку, просочену 5% розчином питної соди (1 чайна ложка на одну склянку води); при опіках лугом – пов'язку, просочену 2% розчином оцтової чи борної кислоти.

## **Тема уроку 26: Перша допомога при ударах, вивихах переломах, розтягненні зв'язок**

Мета уроку: Оволодіти знаннями щодо послідовності дій при наданні допомоги в разі контакту із хімічними речовинами

### **Xід уроку**

Забій (збиття) - це травма шкірного покриву без його цілісності. Її можна отримати при падінні, ударі тупим предметом. Травмоване місце стає набряклім. На ньому з'являється синець. Через розрив великих судин під шкірою накопичується кров (гематоми).

Забій виникає при ударі тупими предметами, падінні, дії ударної хвилі, при вибуках снарядів, мін, авіабомб. На місці забою швидко з'являється набряк, синець. В результаті розриву крупних судин під шкірою утворюється скupчення крові (гематоми). Забої призводять до порушення функції пошкодженого органу. Якщо забої м'яких тканин тіла викликають лише біль і помірне обмеження руху кінцівок, то забої внутрішніх органів (мозок, печінка, легені, нирки) можуть привести до тяжких наслідків у всьому організмі і навіть до смерті.

При забої перш за все необхідно забезпечити спокій пошкоджений ділянці тіла. З метою припинення подальшого крововиливу в м'які тканини на місці забою накладають тугу пов'язку, піднімають уражену ділянку тіла. Для зменшення болю та запальних явищ до місця забою прикладають холод. При наявності подряпин, їх змазують йодом (дезинфікантом).

Розтягнення зв'язок може виникати через рухи у невластивий для суглоба напрям і руках у суглобі, що перевищують його фізіологічний об'єм. Для розтягнень характерна поява різкого місцевого болю. При цьому значно порушуються функції суглобів.

На малюнку 1 наведено механізм утворення розтяження зв'язок



рис. 1 Механізм виникнення розтягнення зв'язок: а) – зв'язки в нормі, б) – I ступінь розтягнення, в) – II ступінь розтягнення, г) – III ступінь розтягнення

При руках в суглобі, що перевищують його фізіологічний об'єм, або руках у невластивому суглобу напрямку виникають розтяги і розриви зв'язок.

Розтяг характеризується появою різкого місцевого болю та значним порушенням функцій суглобів. Перша допомога при розтягненнях:

- «І» (ісе – лід) – прикладіть лід до місця травми. Це зменшить біль і набряк.
- «С» (compression-тиск) - використайте тугу пов'язку на ушкоджений суглоб. Проте пам'ятайте, що вона не повинна порушувати звичайного кровообігу і чутливості шкіри ушкодженої кінцівки.
- «Е»(elevation-підняття) - тримайте травмовану кінцівку вище рівня серця, це допоможе зменшити приплив крові, що дозволить зменшити набряки.

Якщо постраждалий відчуває надмірний біль або травмоване місце дуже набрякло потрібно звернутися за кваліфікованою допомогою.

Вивих – зсув суглобних кінців кісток. Часто вивих супроводжується розривом суглобної капсули. Найбільш часто вивихи бувають в плечовому суглобі, в суглобах нижньої щелепи і пальців рук.

Ознаками вивиходу є: біль в кінцівці, різка деформація (западання) ділянки суглоба, відсутність активних і неможливість пасивних рухів в суглобі, фіксація кінцівки в неприродному положенні, що не піддається виправленню, зміна довжини кінцівки, найчастіше її укорочення.

Перша допомога при вивиходу повинна зменшити біль, тому прикладіть щось холодне до пошкодженого суглоба та випийте знеболювальне. Зафіксуйте пошкоджену кінцівку у тому положенні, яке вона набула вже після травмування. Якщо постраждала нижня кінцівка, потрібно знерухомити її за допомогою шин або підручних засобів. Якщо постраждала верхня - підвішати її на косинці.

Ні в якому разі не вправляйте вивиходу кінцівку. Це може зробити лише людина з медичною освітою.

Перелом буває відкритим і закритим. Для відкритого перелому характерні біль, наявність рані у місці перелому та кровотеча, неприродне положення кінцівки, хрускіт у місці перелому та уламки кістки в рані.

Закритий перелом має ті ж симптоми, проте відсутня рана. На місці перелому утворюється гематома, кінцівка збільшується в об'ємі.

Перша допомога постраждалим з переломом:

1. Спочатку переконайтесь, що навколо безпечно.
2. Огляньте постраждалого. Оцініть чи потерпілий знаходиться при свідомості та частоту його дихання.
3. Викличте екстрену медичну допомогу за номером 103.
4. Почніть серцево-легеневу реанімацію, якщо постраждалий не дихає.

Якщо ви побачили у потерпілого ознаки відкритого перелому, надайте першу допомогу у такому порядку:

1. Розріжте одяг над раною. *Ні в якому разі!!! Не діставати елементи одягу із рані!*
2. Накладіть на рану чисту, стерильну пов'язку.
3. Допоможіть травмованій людині прийняти положення, яке завдає найменше болю.
4. Зафіксуйте пошкоджену кінцівку (накладіть шину чи використайте підручні засоби).
5. Вкрийте людину термопокривалом/покривалом.

До прибутия екстреної медичної допомоги наглядайте за травмованою людиною та постійно заспокоюйте постраждалого. Якщо стан постраждалого до приїзду швидкої почав погіршуватися зателефонуйте диспетчера повторно.

**Д/З: послідовність дій при закритому перломі.**

**Рекомендую переглянути відео:**

**<https://www.youtube.com/watch?v=RTrw7bJ5OfE>**

**Soldatnko.olga@ukr.net**